

Voorzitter

royale gebaar wat betreft de spreektijd voor de wetsvoorstellen, vrees ik dat door een gesplitste behandeling dingen dubbel gezegd zullen worden. Dat is dan immers onvermijdelijk. Ik zal straks voorstellen deze zaken gecombineerd te behandelen. Dan is uw punt **☒** berhaupt verdampt.

Ik stel bij nader inzien voor, dat wij nu al besluiten de zaken gecombineerd te behandelen.

Daartoe wordt besloten.

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer Van Gelder.

De heer **Van Gelder** (PvdA): Voorzitter! Namens de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen verzoek ik u om erin te bemiddelen om het wetsvoorstel inzake decentralisatie huisvesting zo spoedig mogelijk, als het kan volgende week, op de agenda te plaatsen en in verband daarmee de behandeling van het wetsvoorstel inzake verzelfstandiging openbaar onderwijs in de tijd iets op te schuiven.

De **voorzitter**: Ik ken de wensen. Ik kan er nu geen uitspraak over doen, lettend op de andere zaken die behandeld moeten worden. Alle departementen moeten in de schaarse tijd aan de beurt komen.

Het woord is aan mevrouw Sipkes.

Mevrouw **Sipkes** (GroenLinks): Voorzitter! Bij de behandeling van de begroting van Defensie in november 1994 heeft de minister toegezegd om alle, maar dan ook alle overtollige landmijnen te zullen vernietigen. Dit zou alles bij elkaar een slordige 10 mln. kosten. Afgelopen week bleek ons dat, in tegenstelling tot de afspraken, niet alle landmijnen vernietigd zullen worden, maar dat er 12.000 via een omweggetje, namelijk via de firma Bofors, naar Canada geëxporteerd zullen worden, omdat dit de regering 4 mln. oplevert.

Voorzitter! Dit is in strijd met de afspraken die eerder met de Kamer zijn gemaakt. Ik vind het erg jammer dat wij afgelopen donderdag de minister er niet van hebben kunnen overtuigen dat hij toch beter de eerdere toezeggingen kan nakomen. Ik wil de Kamer hierover een uitspraak voorleggen. Ik verzoek u

dus het verslag van het algemeen overleg op de agenda te plaatsen.

De **voorzitter**: Het is wel een heel uitvoerige toelichting om gewoon een verslag op de agenda te krijgen, als ik mij mag veroorloven dat te zeggen. Ik verzoek u, in het vervolg zulke toelichtingen achterwege te laten, te meer daar wij die twee-minutendebatten toestaan.

Ik stel voor, aan het verzoek van mevrouw Sipkes te voldoen, het punt aan de agenda van morgen toe te voegen en het om 13.00 uur te behandelen. De spreektijd is steeds twee minuten. Dat betekent dat het een heel kort debat zal zijn.

Aldus wordt besloten.

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer Poppe.

De heer **Poppe** (SP): Voorzitter! Op 27 oktober 1994 heb ik de minister van Verkeer en Waterstaat en de minister van VROM geënterpelleerd over het mengen van chemisch afval met scheepsbrandstoffen. De minister heeft de Kamer toegezegd maatregelen te nemen om die menging te bestrijden. Op 1 juni 1995 was er nog geen antwoord. Ik heb tijdens een algemeen overleg vragen gesteld. De minister zegde toe spoedig een schriftelijk antwoord te geven. Op 1 februari 1996 was het er nog niet. Ik heb toen een brief aan de minister gezonden. Het is nu eind maart, anderhalf jaar verder, en de minister heeft nog niets van zich laten horen. Toezeggingen van bewindslieden aan de Kamer dienen te worden nagekomen. Daarom vraag ik nu op zeer korte termijn om een brief van de minister van VROM over de toegezegde regelgeving met betrekking tot de kwaliteit van scheepsbrandstoffen om het mengen van scheepsbrandstof met chemisch afval tegen te gaan.

De **voorzitter**: Ik stel voor, dit deel van het stenogram door te geleiden naar de minister van VROM.

Daartoe wordt besloten.

De **voorzitter**: Collega's! Op dit moment hebben wij bezoek van een parlementaire delegatie uit Zuid-Afrika. Deze delegatie zit op de gereserveerde tribune. Ik heet haar van harte welkom!

(Applaus)

Aan de orde is **het mondelinge vragenuur**, overeenkomstig artikel 136 van het Reglement van orde.

De **voorzitter**: Ik wijs de Kamer erop dat er veel vragen zijn aangemeld. Dit alles zal zich binnen 60 minuten dienen te voltrekken. Wanneer wij niet gereedkomen, gaan wij ± indien men dit wenst ± volgende week verder met deze vragen. Ik zal voorts het aantal vragen per serie beperkt houden om nu zo ver mogelijk te komen. Het kan dus gebeuren ± u hoeft daar niet verbaasd over te zijn ± dat u zich hebt aangemeld, maar niet het woord krijgt.

Vragen van het lid Rabbae aan de minister-president, over **diens uitlatingen met betrekking tot een eventueel uitstel van de EMU**.

□

De heer **Rabbae** (GroenLinks): Voorzitter! Niet alleen de zuidelijke Europese landen, zoals Spanje, Portugal, Italië en Griekenland, maar ook de economisch sterkere landen als Frankrijk, België en zelfs Duitsland zitten in zware economische problemen. Duitsland kent op dit moment 4 miljoen werklozen. Waarschijnlijk heeft de minister-president tegen deze achtergrond anderhalve week geleden tijdens een persconferentie de uitspraak gedaan dat, wanneer hij geconfronteerd zou worden met een vraag om versoepeling van de criteria tot toetreding van de EMU dan wel uitstel van de invoeringsdatum 1999, hij voor het laatste zou kiezen.

Alle grote fracties vielen naar aanleiding van deze uitspraak over hem heen. Inmiddels heeft hij steun gekregen uit een onverdachte hoek. Mensen als de vroegere Europese commissaris Frans Andriessen, maar ook de huidige Europese commissaris de heer Van den Broek ± beiden van CDA-huize ± hebben de minister-president inmiddels gesteund in zijn uitspraak. Zelfs De Nederlandsche Bank neemt een wat soepeler houding in op dit punt.

Steun heeft hij ook van GroenLinks. GroenLinks is voor een monetaire unie, maar dan een waarin de mensen werk hebben, waarin de minima een menswaardig

Rabbae

bestaan hebben en waar het milieu niet verder aangetast wordt. In dit verband mogen wij dat ook verwachten van een prominent sociaal-democraat als de minister-president. Ik wil hem drie vragen stellen.

1. Kan hij deze uitspraak in deze Kamer bevestigen?
2. Kan hij aangeven welke factoren en motieven hem tot deze uitspraak hebben gebracht?
3. Welke gevolgen treden door dit standpunt op voor de begroting voor 1997?

Minister **Kok**: Voorzitter! In het verleden heb ik nooit twijfel laten bestaan over de inzet van het Nederlandse kabinet, daar waar het ging om deelname aan de EMU, zowel ten aanzien van de criteria als ten aanzien van het tijdstip. In een persconferentie enkele weken geleden heb ik tot uitdrukking gebracht dat er enige reden is tot bezorgdheid over het tempo van economische groei in Europa. Niet in het bijzonder in Nederland, maar in Europa, te beginnen bij Duitsland. Dat lagere tempo kan gevolgen met zich brengen voor de mate waarin ook sterkere lidstaten van de Europese Unie in staat zijn zich voor de EMU te kwalificeren. Het is te vroeg om daarover thans pertinente uitspraken te doen, want heel veel ligt nog in de schoot van de toekomst verborgen. Er zijn geen zorgen over de structurele ontwikkeling van de economie in Europa, er is wel een duidelijke kortetermijnaarzeling thans. Men moet dus rekening houden met de mogelijkheid dat tegen de tijd dat er beslist moet worden wie zich wel en niet kwalificeren, een relatief gering aantal landen voor kwalificatie in aanmerking komt. Wij moeten zelfs rekening houden met de mogelijkheid dat ook sterkere landen zich niet tijdig weten te kwalificeren. Ik ga er wat Nederland betreft van uit dat wij dat wel kunnen, dat wij ondanks een nu verdragende economische groei kans zien naast voldoende werkgelegenheidsgroei en een bevredigend koopkrachtbeeld ook inderdaad de EMU-criteria in het toetsjaar 1997 te realiseren. Ik ga daar niet alleen van uit, ik wil mij er ook voluit voor inzetten.

Geplaatst voor de vraag ± een vraag die op dit moment niet aan de

orde is, maar die wel geleidelijkaan opkomt in de discussie ± of op het moment dat beslissingen worden genomen van een wijziging van criteria zou moeten worden gesproken of van een eventuele aanpassing van het tijdschema, zou ik de aanpassing van de criteria in elk geval willen afwijzen. Als een patiënt nog koorts heeft, dan moet je niet denken dat die koorts verdwijnt door een andere thermometer aan te schaffen. Ik besef heel goed dat een eventueel uitstel van de EMU in 1999 ook ernstige politieke gevolgen zou kunnen hebben. Vandaar mijn voorkeur voor het volhouden van onze inzet, in Nederland en elders, om ons wel tijdig met voldoende landen te kwalificeren. Maar aanpassing van de criteria is wel ongeveer het slechtste wat je kunt doen. Dan krijgen wij namelijk een politieke beoordeling van de vraag wie wel en wie niet. Stel eens, met een knipog in de richting van Frankrijk, dat Frankrijk zich niet kwalificeert en dat zou worden gezegd dat het om politieke redenen wel mee moet kunnen doen, wat is dan nog het verhaal tegenover andere landen? Vult u de voorbeelden maar in.

Voorzitter! Hiermee heb ik een toelichting gegeven op mijn opvattingen. Ik heb aangegeven wat de motieven waren. Die waren ingegeven door enige bezorgdheid over de economische ontwikkeling. Vervolgens heb ik aangegeven dat de inzet van het kabinet en van mij zelf is en blijft om voluit de realisering per 1 januari 1999 tot stand te brengen, volgens de criteria zoals eerder in het verdrag vastgesteld.

De heer **Rabbae** (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik heb twee aanvullende vragen aan de minister-president en een vraag aan de heer Wolffensperger van D66.

Welke sterkere economische landen heeft de minister-president op het oog, als hij zegt dat hij voorziet dat ook een aantal van deze sterkere landen zich niet zal kunnen kwalificeren?

Kan hij aangeven, in het licht van deze uitspraak van hem inzake de Europese monetaire unie, of bij de begrotingsbesprekingen voor 1997 zaken als koopkrachtbehoud voor de minima en lastenverlichting voor

burgers en bedrijven overeind worden gehouden?

De vraag aan de heer Wolffensperger is de volgende. Hij heeft meteen naar aanleiding hiervan de uitspraak gedaan dat de EMU voor D66 een prioriteit is, maar niet gaat boven het behoud van koopkracht voor de minima. Zou hij dat hier willen herhalen?

Minister **Kok**: Mijnheer de voorzitter! De eerste vraag van de heer Rabbae is moeilijk te beantwoorden, omdat wij immers in dat toetsjaar 1997 nog een hele weg hebben te gaan. Dat geldt voor ieder van de lidstaten. In wezen heeft mijn opmerking op elk van de sterkere landen betrekking. Er zijn maar enkele landen wat betreft de kwalificatie voor de EMU volstrekt veilig, zoals Luxemburg en in mindere mate waarschijnlijk ook Ierland. Dan wordt het al stil. Andere landen zullen dus echt stevig moeten doorpakken om het te halen, zeker in een tijd van een aarzelende economische ontwikkeling. Dit geldt zelfs voor een land als Frankrijk. Die aarzeling geldt in mindere mate voor een land als Duitsland, dat er ook nog lang niet is. Het probleem is er ook voor Nederland, niet op het punt van de rente, niet op het punt van de inflatie, zeer waarschijnlijk ook niet op het punt van het EMU-tekort, maar wel bij het inzetten van een dalende trend voor de staatsschuldquote.

Dit brengt mij bij de vraag over de begroting voor 1997. Wat mij betreft geldt het volgende uitgangspunt. Indien er bij de begroting voor 1997 sprake is van een wat minder gunstig economisch vooruitzicht dan wij tot voor kort dachten te hebben, is de vraag belangrijk of de vertraging van de groei zich uitsluitend op 1996 betreft dan wel een structurele doorwerking heeft. Het laatste denk ik niet. Ik denk dat de grootste problemen met de economische ontwikkeling in 1996 zijn geconcentreerd. Ook als de speelruimte in termen van belastingopbrengsten wat beperkter is en er dus meer druk op de tekortrealisatie komt, blijft het de opgave, en een bevredigende werkgelegenheidsgroei en een verdedigbaar koopkrachtbeeld en kwalificatie voor de EMU te realiseren. Gelukkig verkeert Nederland hierbij ten opzichte van menig ander land in een betere

Kok

uitgangspositie, doordat wij al een lange weg van sanering van overheidsfinanciën achter de rug hebben. Wij zijn er nog lang niet. Het zal heel lastig zijn de laatste etappe te halen, maar ik zet mij er voor 100% voor in.

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer Wolffensperger om de vraag van de heer Rabbae te beantwoorden.

De heer **Wolffensperger** (D66): Voorzitter! Het lijkt mij dat ik de vraag van de heer Rabbae het beste kan beantwoorden door precies te herhalen wat ik gezegd heb op een spreekbeurt in Vlaardingen.

Er is geen principiële tegenstelling tussen EMU en koopkrachtbehoud. Ik heb gezegd dat er in het begrotingsjaar 1997 op zijn minst een extra argument is dat pleit voor het streven van het kabinet naar koopkrachtbehoud, vooral voor de laagstbetaalden. Dat extra argument is dat in de landen om ons heen blijkt dat het soms heel moeilijk is een draagvlak te vinden voor de EMU en het voldoen aan de criteria die hiervoor zijn gesteld. Het komt mij voor dat een aantasting van de koopkracht in 1997 tot gevolg kan hebben dat ook het draagvlak in Nederland voor het voldoen aan de EMU-criteria, minder wordt of zelfs afbrokkelt. Dat zou ik betreuren. Dit was naast de andere, inkomenspolitieke argumenten het extra argument dat ik in de discussie heb willen brengen.

De heer **Terpstra** (CDA): Voorzitter! Tijdens de algemene financiële beschouwingen heeft minister Zalm buitengewoon veel waardevolle dingen gezegd, maar twee ervan zijn bij mij heel duidelijk blijven hangen. Het eerste is dat hij buitengewoon veel waarde hecht aan de steun van de minister-president. Het tweede is dat hij voor het realiseren van de EMU-criteria zijn grote slag wil slaan in 1997. Ik heb nu twee vragen.

Ziet de minister-president zijn eigen uitspraak met een speculatie over uitstel als een geweldige steun aan de minister van Financiën? En ziet de minister van Financiën dat zelf ook zo?

Minister **Kok**: Voorzitter! Van enige twijfel over het antwoord op de tweede vraag is mij tot nu toe niets gebleken. In antwoord op de eerste vraag antwoord ik dat ik de heer Zalm als minister van Financiën ken als een man die vooral van feiten wil uitgaan. Als de economische ontwikkeling de neiging heeft enigszins te stagneren, is het beter dit in de analyse te betrekken en vervolgens een koers uit te zetten die geen twijfel laat over de wens om de EMU te realiseren. Het front van de minister van Financiën en de minister-president is wat dit betreft ongebroken.

De heer **Janmaat** (CD): Mijnheer de voorzitter! De minister-president wijst er terecht op dat het criterium van de staatsschuldquote ook voor Nederland lastig is. Nu is het misschien mogelijk die quote op korte termijn nog met enig schuiven in de staatsbezittingen te halen. Zet de Nederlandse regering daarom zoveel haast achter de EMU? Naarmate de termijn verder weg schuift, worden de financiële problemen in dit land immers groter. Ik wijs op het tekort op de begroting voor 1997 van in totaal 50 mld., inclusief de rente. Dat wordt natuurlijk steeds problematischer. De CD heeft de indruk, dat de regering steeds meer in de problemen komt naarmate de termijn verder weg schuift. Daarom moeten we zo snel mogelijk financieel Europa in.

Voorzitter! Ik heb een vraag voor de heer Rabbae. Denkt de fractie van GroenLinks, in het bijzonder de heer Rabbae, dat de financiële problemen in Nederland eenvoudig worden opgelost door de grenzen steeds wijder open te zetten en steeds meer in zijn wensen voor het milieu te investeren?

De **voorzitter**: Die laatste vraag is niet aan de orde, omdat zij buiten de orde is van de vragenreeks van de heer Rabbae.

De heer **Janmaat** (CD): Heb ik hem verkeerd...

De **voorzitter**: Neen, neen! U hebt het woord niet! Uw tijd is om! Het woord is aan de minister-president!

Minister **Kok**: Voorzitter! Het is van groot economisch en politiek gewicht, dat de EMU-operatie in 1999 wordt voltooid. Een voltooide EMU-operatie met een uiteraard nog beperkte kopgroep in 1999 legt een uitstekende basis voor de verdere economische en politieke samenwerking in Europa. Het is vanuit het Nederlandse gezichtspunt dan ook van groot belang, dat Nederland tijdig aan de kopgroep kan deelnemen en het is eveneens van grote betekenis, dat wij in de achter ons liggende jaren al zo dicht bij de realisatie van de belangrijkste criteria zijn gekomen. Die allerlaatste etappe moet niet alleen met incidentele maatregelen maar ook met een verdergaande structurele sanering worden ingezet en mogelijk worden gemaakt. Daarop is het beleid gericht.

De heer **Hoogervorst** (VVD): Voorzitter! De minister-president houdt keihard vast aan het behalen van de EMU-criteria, en dat verheugt de VVD-fractie zeer. Wij delen ook zijn mening dat, mochten wij onverhoopt in 1998 moeten kiezen tussen verslapping van de criteria enerzijds en uitstel van de EMU anderzijds, wij met pijn in het hart moeten kiezen voor uitstel van de EMU.

Naar mijn beste weten is echter in het Verdrag van Maastricht geen artikel opgenomen dat voorziet in een uitstelmogelijkheid van de EMU. Betekent dit, dat de minister-president in het slechtste en onverhoopte geval bereid is om een verandering toe te passen van het Verdrag van Maastricht?

Minister **Kok**: Voorzitter! Het verheugt mij en het verbaast mij uiteraard niet, dat ook namens de VVD-fractie wordt uitgesproken dat in geval van een keuze tussen aanpassing van de criteria en het tijdschema eerder met pijn in het hart voor een aanpassing van het tijdschema wordt gekozen. Daarmee is ook precies het dilemma aangegeven, want zowel in het eventuele geval van de aanpassing van de criteria als in het eventuele geval van de aanpassing van het tijdschema

Kok

moet je iets doen wat niet in lijn is met de letter en de geest van het verdrag. Naar mijn mening kunnen wij elkaar vinden op de hoofdlijn, dat wij de komende tijd zowel in eigen land als in Europees verband alles eraan doen om een dergelijke, onverhoopte situatie te voorkomen. In het geval dat die onverhoopte situatie toch ontstaat, zullen wij ons tijdig moeten bezinnen op de vraag hoe de dan te maken keuze zich verhoudt tot de eerder aangegane verdragsverplichtingen. Dat is natuurlijk nooit een unilaterale zaak voor uitsluitend één lidstaat, maar een zaak van de gezamenlijkheid. De heer Hoogervorst heeft er inderdaad gelijk in, dat dit heel belangrijke en nadere politieke keuzes vraagt. De ingewikkeldheid van die keuzes en de gecompliceerdheid van de dan ontstane situatie mag ons extra motiveren om ervoor te zorgen dat wij daar niet in terechtkomen. We moeten dus koersvast blijven doorgaan langs de lijnen van het verdrag in de hoop dat de inzinking van de economie van geringe en tijdelijke aard zal zijn.

Vragen van het lid De Hoop Scheffer aan de minister-president, over de **recente Franse maatregelen tot handhaving van grenscontroles met de Benelux in relatie tot het Nederlandse drugsbeleid.**

□

De heer **De Hoop Scheffer** (CDA): Voorzitter! Het zou vandaag een dag van feesthoedjes en ballonnen moeten zijn, want exact een jaar geleden trad het Verdrag van Schengen in werking. Niets is minder waar. Er wordt gezegd dat de nog gedeeltelijk gesloten Schengen-grenzen door drugs worden overspoeld en er worden nogal wat kluiten modder over de grenzen signaleerd.

Voorzitter! Laat er geen misverstand over bestaan, ook de fractie van het CDA vindt dat hetgeen in het rapport van senator Masson staat, qua terminologie niet kan in het verkeer tussen partners en bevriende staten. Ik zou de minister-president in dit kader de vraag willen stellen, of in de Nederlands-Franse relatie misschien het moment gekomen is voor stille diplomatie. Acht de minister-president het daarvoor het juiste moment?

Probleem in dit debat is natuurlijk, dat het niet zozeer gaat om de vraag wat wij in Nederland van ons eigen beleid vinden, maar om de vraag wat anderen van ons beleid vinden. Dat geldt natuurlijk zowel voor regeringsleiders in ons omringende landen als voor de burgers in die landen. Helaas is het zo, dat daar de klompen en de molens al lange tijd door XTC en andere produkten zijn vervangen. Men zou kunnen zeggen: Frau Antje verkoopt allang niet meer alleen kaas, helaas! Ook de minister-president heeft zich daarover bezorgd getoond.

Gezien de recente ontwikkelingen maken ook VNO en NCW zich ± naar onze mening terecht ± zorgen over de exportbelangen van Nederland, als dit dieptepunt in de Nederlands-Franse betrekkingen te lang aanhoudt. Vandaar mijn oproep tot stille diplomatie.

Voorzitter! Als ik mij concentreer op de gevolgen van dit dieptepunt in de betrekkingen, in een periode waarin de regering terecht heeft geïnvesteerd in de bilaterale relatie, zou ik, onder het motto "waar twee ruziën, hebben twee schuld", de minister-president willen vragen, hoe hij denkt te de-escaleren. Zou ik de minister-president in vragende vorm de suggestie mogen voorleggen, of de Benelux, i.c. de Belgische premier Dehaene en de Luxemburgse premier Junker, niet een goed vehikel zouden zijn om de Nederlands-Franse relatie op een beter plan te brengen?

De **voorzitter**: Uw tijd is om.

De heer **De Hoop Scheffer** (CDA): Ik zou de minister-president in deze eerste termijn willen vragen, de Benelux daarvoor te gebruiken.

□

Minister **Kok**: Voorzitter! Er zijn heel veel kwesties tegelijkertijd aan de orde. Wij hebben de opmerkingen van senator Masson gehoord. Ik dacht dat zo ongeveer op ditzelfde uur de Franse staatssecretaris Barnier in de Franse senaat een toelichting geeft op het Franse regeringsstandpunt over het rapport. U heeft gisteren kunnen zien op welke wijze de Franse minister van buitenlandse zaken tegenover minister Van Mierlo duidelijk afstand van die kwalificatie heeft genomen.

Tegelijkertijd is er de beslissing van de Fransen ten aanzien van Schengen, waarop de heer De Hoop Scheffer zojuist wees. Ik zou willen onderstrepen dat, alles bij elkaar genomen, de voortgang van Schengen ook een aantal positieve feiten laat zien. Ik wijs op het verdwijnen van controles op luchthavens ingevolge de besluiten van Frankrijk en op de afspraken van Frankrijk over het nu inderdaad wegnemen van de controles aan de Duitse en Spaanse grens. Omdat de Benelux ook wordt genoemd, hoop ik inderdaad vurig dat het mogelijk zal zijn dat Frankrijk met België en Luxemburg tot afspraken komt over de bilaterale samenwerking, waardoor ook daar grenscontroles kunnen worden opgeheven.

Iedereen ziet, dat achter het Franse besluit van gisteren opnieuw het element zit van de onvrede over het verschil in beleid inzake drugs. Wij moeten daarmee toch redelijk blijven omgaan, in die zin dat politieke en justitiele samenwerking van groot belang zijn. Nederland heeft daaraan het afgelopen halfjaar veel gedaan, ook samen met Frankrijk, en werkt dat beleid verder uit, zo ook met de Beneluxlanden. De Beneluxlanden, Duitsland en Frankrijk geven verder vorm aan een pakket van afspraken op de terreinen van politie, justitie, douane en volksgezondheid.

Dat alles neemt niet weg, dat Frankrijk grote bezwaren blijft houden tegen de inhoud van het Nederlandse beleid. Dat bleek gisteren ook uit het artikel van de Franse president in Libération. De heer De Hoop Scheffer vraagt, of er aanleiding is voor stille diplomatie. Er is zeker aanleiding voor het ontwikkelen van verdere vormen van contact ± het woord "stille diplomatie" maakt duidelijk dat je daarover in het openbaar niet praat ± om te bevorderen dat er in ieder geval kan worden gede-escaléerd, tot waar dat kan.

Ik zeg echter met nadruk dat er wel één grens is. Pogingen tot de-escalatie moeten van twee kanten komen en er moet over en weer sprake zijn van respect voor elkaars wetgeving en voor elkaars parlementaire besluiten. En wat mij betreft staat ook het respect voorop voor het nationale beleid van Frankrijk. Maar indien het respect over en weer vooropstaat, kan er heel veel gebeuren in het kader van Schengen en anderszins, via stille diplomatie